

2. Дічева Д., Дічев К., Агре Г., Ангелова Г. Гейміфікація в освіті : систематичне картографування. *Освітні технології та суспільство*, 2015. 18 (3). С. 75–88.
3. Макгонігал Дж. Реальність під питанням. Чому ігри роблять нас кращими та як вони можуть змінити світ. Київ : Клуб Сімейного Дозвілля, 2012. 384 с.
4. Національна стратегія розвитку фінансової грамотності до 2030 року: веб-сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/strategy-fin-literacy> (дата звернення 14.03.2025).
5. Філіпчук В. В., Гаврилук А. В. Гейміфікація як інноваційний інструмент в освіті. Київ: Наукова думка. 2021. 144 с.

Alla Podhorna

Lecturer

Separate Structural Unit «Shipbuilders Professional College
of the Admiral Makarov National University of Shipbuilding»
Mykolaiv, Ukraine

GAMIFICATION OF FINANCIAL LITERACY: FROM VIRTUAL BANKS TO REAL INVESTMENTS

Keywords: gamification, financial literacy, virtual banks, real investments, financial simulators.

Світковська Світлана Андріївна

методист науково-методичної лабораторії мовно-літературної освіти,
старший викладач кафедри методики викладання і змісту освіти
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна

Вергомі Лідія Танасіївна

учитель української мови та літератури
Чорноморський академічний лицей імені Тараса Шевченка
Чорноморської міської ради Одеського району Одеської області
м. Чорноморськ, Україна

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ПРИ ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ: КОРИСТЬ ЧИ ШКОДА

Ключові слова: штучний інтелект, підходи, стратегії, українська мова, література.

Що таке штучний інтелект (ШІ)? Це здатність комп'ютера або керованого ним робота виконувати завдання, з якими раніше могла справитися лише людина. Це широкий спектр алгоритмів та інструментів машинного навчання, здатний миттєво отримувати інформацію й обробляти її: виявляти закономірності, оптимізувати, робити прогнози. Термін винайшов Алан Тьюрінг у 1950 році, а вперше він його використав у науковій статті під назвою «Обчислювальні машини та інтелект».

ШІ назавжди змінив освіту в усьому світі. Але думки щодо застосування ШІ серед учителів різняться: чого більше від цього – користі чи шкоди. Учителі розуміють користь новітньої технології, але

бачать і можливі проблеми. Адже вони хвилюються, що використання ІІІ обмежить розвиток учнів/учениць, призведе до списувань тощо.

Якщо врахувати той факт, що деякі здобувачі освіти справді використовують ІІІ для списування, то для хвилювання вчителів є підстави. Але за даними анкетування більша частина здобувачів освіти в окремих закладів вважає, що ІІІ зробить освітній процес цікавим та захопливим, і цим покращить навчання.

Робота ІІІ базується на поєднанні трьох головних навичок: **навчання** – збір інформації та розробка правил її подальшого використання; **міркування** – вибір оптимального алгоритму для досягнення бажаного результату; **самокорекція** – постійне вдосконалення, тонкі налаштування алгоритмів, котрі дозволяють досягти якомога точніших результатів [2].

Одним із найпростіших прикладів використання ІІІ в освіті – це автоматичне оцінювання, що нівелює людський фактор. З одного боку, зводиться нанівець ризик помилки, а з іншого – таке оцінювання є об'єктивним і сприяє отриманню найточніших результатів. Деякі учні/учениці повністю покладаються на ІІІ, виконуючи домашнє завдання. Але вони не враховують, що з таким ажіотажем з'являться нові програми, які розпізнають тексти нейромереж. Нещодавні відгуки від освітян в Clever Study показали, що програма часто помиляється і пише незв'язні речення або фейкову інформацію. Або в залікових тестах вказує, що всі варіанти відповідей правильні [3]. Тож ІІІ в освіті має свої плюси й мінуси. Незважаючи на те, що інтеграція нейромереж в освіту почалася порівняно недавно, вони вже сьогодні допомагають учням/ученицям швидше знайти потрібну інформацію, виконати домашнє завдання, підібрати програму чи навчальний курс, що повністю відповідають їхнім інтересам.

Узагальнимо основні корисні моменти, котрі здатні принести нейромережі в освітню галузь: **персоналізація** (індивідуальні навчальні програми), **дистанційне навчання** (спрощення віддаленого навчання), **автоматизація процесів**: (виконання рутинних завдань, наприклад, перевірка тестів). Але є ризики, що в результаті розширення впливу ІІІ на освіту може виникнути ряд серйозних проблем: **зниження соціалізації** (зменшення контактів), **проблеми з розвитком критичного мислення** (складності із вирішенням тих чи інших завдань), **етика** (відсутність відповідальності використання).

Використання штучного інтелекту (ІІІ) на уроках української мови та літератури відкриває нові можливості для вчителів і здобувачів освіти. Приклади застосування ІІІ в процесі навчання:

Персоналізоване навчання. Платформи на основі ІІІ такі, як Duolingo, можуть адаптувати навчальний процес під індивідуальні потреби здобувачів освіти. Алгоритми аналізують успішність учня/учениці, його слабкі місця й пропонують відповідні завдання для

покращення, а вчитель отримує можливість відслідкувати поступ здобувачів освіти власною освітньою траєкторією.

Автоматизована перевірка. ШІ-системи такі, як Grammarly, можуть аналізувати тексти українською мовою, виявляти граматичні, лексичні, стилістичні та орфографічні помилки. Це дозволяє учням/ученицям отримувати миттєвий фідбек на свої роботи, що сприяє їхньому розвитку.

Генерація контенту. ШІ може використовуватися для створення навчальних матеріалів. Системи на основі GPT можуть генерувати вправи та тести на основі заданих тем. Це дозволяє вчителям швидко створювати контент, адаптуючи його під потреби класу. Звісно, великий вплив на якість отриманого дидактичного матеріалу має вміння учителя поставити правильні задачі перед ШІ.

Чат-боти для практики мови. Чат-боти такі, як «Lingodeer», можуть допомагати здобувачам освіти практикувати розмовну українську мову. Учні/учениці можуть спілкуватися з ботом, отримуючи відповіді на запитання і вдосконалюючи мовленнєві навички.

Віртуальні асистенти. Віртуальні асистенти такі, як Siri або Google Assistant, можуть допомагати здобувачам освіти з вивченням нових слів та фраз. Учні/учениці можуть запитувати про значення слів, їхнє вживання в реченнях, а також отримувати рекомендації щодо літератури.

Інтерактивні навчальні платформи. Усім відомі та поширені в освітній діяльності платформи ШІ такі, як «Kahoot!» або «Quizizz», дозволяють створювати інтерактивні вікторини для здобувачів освіти. Вони можуть бути адаптовані під різні рівні знань та інтереси здобувачів освіти, що робить навчання більш цікавим, захопливим та візуалізованим.

Аналіз текстів за допомогою ШІ. Спеціалізовані програми можуть виявляти в літературних творах ключові теми, стилістичні засоби, граматичні конструкції та інші елементи, що допоможе учням/ученицям глибше зрозуміти зміст прочитаного. Програма, наприклад, може виділити використання художніх засобів, пояснюючи їхню роль у створенні художніх образів. Це значно полегшить аналіз творів та сприятиме кращому засвоєнню матеріалу здобувачами освіти.

Генерація ілюстрацій до творів. Завдяки неймовірним досягненням ШІ можливо створювати вражаючі візуальні образи на основі текстових описів. Зображення можна згенерувати значно швидше, навіть у будь-якому стилі. Також можливо згенерувати унікальні зображення, що неможливо зробити традиційним методом.

Створення відео. Використання ШІ для створення відео може бути чудовим способом зробити викладання мови та літератури більш цікавим, захопливим, ефективним та візуалізованим. Використовуючи інструменти ШІ такі, як <https://www.synthesia.io/>, можна створити анімовані пояснення граматичних правил, літературних термінів або історичних подій. А інструменти ШІ такі, як <https://artbreeder.com/>,

можна використати для створення 3D-моделі персонажів із книг або історичних діячів, історій або віртуальних екскурсій.

ШІ має значний потенціал для покращення освітнього процесу. Він може автоматизувати завдання, персоналізувати навчання та надавати учням/ученицям доступ до інформації та ресурсів у будь-який час і в будь-якому місці. Однак використання ШІ в освіті також несе з собою ряд ризиків, про які важливо знати. Незважаючи на всі переваги, необхідно розуміти, що ШІ має використовуватися лише як допоміжний інструмент, а не як заміна вчителя. Інтеграція ШІ в освітню сферу може значно підвищити ефективність та зацікавленість учнів/учениць, роблячи уроки більш інтерактивними та персоналізованими [4]. Проте спілкування з учителем, роль його особистості для здобувачів освіти, зворотний зв'язок є невід'ємною і важливою частиною успішного освітнього процесу на принципах гуманізації освіти.

Список використаних джерел

1. Бібліотека методичних матеріалів ВСЕОСВІТА // Використання штучного інтелекту на уроках української мови та літератури. URL: <https://surl.cc/ivbqvn> (дата звернення: 01.04.2025).
2. Освітній проєкт на урок // Методичні рекомендації. Можливості, застереження та перспективи застосування ШІ на уроках української мови та літератури. URL: <https://surl.lu/cszdqm> (дата звернення: 01.04.2025).
3. Освітній проєкт на урок // Перспективи використання штучного інтелекту в шкільній освіті. URL: <https://surl.li/cxercu> (дата звернення: 27.12.2025).
4. Детектор медіа // Штучний інтелект в освіті: ризик або нові можливості? URL: <https://surl.li/dwbwdj> (дата звернення: 01.04.2025).
5. Платформа POSTUPAI // Штучний інтелект допомагає чи заважає вчитися. URL: <https://surl.li/looehx> (дата звернення: 01.04.2025).

Svitlana Svinkovska

Methodologist at the Scientific and Methodological Laboratory
of Language and Literary Education,

Senior Lecturer at the Department of Teaching Methods and Content of Education
Odesa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

Lidia Vergoti

Teacher of the Ukrainian language and literature
Chornomorsk Academic Lyceum
Chornomorsk, Ukraine

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN TEACHING UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE: BENEFIT OR HARM

Keywords: artificial intelligence, approaches, strategies, Ukrainian language, literature, New Ukrainian school.